

המפתח לסדא וית צנה מישאלוף

ביום שישי אחר הצהריים, ישבתי מול המחשב וניסיתי להתחיל את עבודת השורשים שלי לבית הספר. המורה דפנה ביקשה שנכין עבודה על המשפחה שלנו ועל הקשר שלה למדינת ישראל. הסתכלתי בדף הריק וחשבתי מאיפה להתחיל. "נועם, בוא לעזור לי עם החלות", קראה אמא מהמטבח. נאנחתי. תמיד בדיוק כשאני מתחיל משהו חשוב.

"אמא, אני צריך להתחיל את עבודת השורשים", קראתי בחזרה. "גם סבא בא היום לארוחת שבת", היא הזכירה. "אולי הוא יוכל לעזור לך?" התיישבתי בחזרה מול המחשב. סבא אברהם. הוא תמיד מספר סיפורים, אבל מעולם לא דיבר הרבה על העבר שלו לפני שהגיע לישראל. ידעתי שהוא עלה מפולין כשהיה ילד, אחרי מלחמת העולם השנייה, וזה הכל.

כשסבא הגיע, הוא חיבק אותי חזק כמו תמיד. ריח של אפטרשייב וסוכריות מנטה. סבא תמיד הביא לי סוכריות בכיס, אפילו שכבר הייתי בן שתים-עשרה. "סבא, שאלתי כשישבנו לאכול את החלות, "המורה ביקשה שנכין עבודת שורשים על המשפחה שלנו והקשר שלה למדינת ישראל. יש לך רעיונות?" סבא הניח את כוס היין. נדמה היה לי שהוא הסתכל עלי באופן שונה. "כן, נועם. אני חושב שהגיע הזמן לספר לך קצת יותר."

אחרי הארוחה, סבא ואני ישבנו בפינת הספה. הוא שלף מכיסו מפתח עתיק, חלוד וכבד. "מה זה?" שאלתי בסקרנות. "זה המפתח של בית הוריי בוורשה, פולין", אמר סבא ברכות. "זה הדבר היחיד שנשאר לי מהבית שלי."

"וזה אותו מפתח? שמרת עליו כל השנים?" "כן, הוא חייך, "כמעט שבעים וחמש שנים." סבא שקע בכורסה ועצם את עיניו לרגע, כאילו רואה תמונות רחוקות. "הייתי בן שמונה כשפרצה המלחמה, התחיל. "בהתחלה לא הבנתי מה קורה. יום אחד הכל היה רגיל, ואז פתאום אסור היה לנו ללכת לבית הספר, אסור היה לנו לשחק בפארק. וכמה חודשים אחר כך זהעבירו אותנו לגטו." "מה זה גטו?" שאלתי, למרות שלמדנו על זה בבית הספר.

שמעון

"מקום סגור שבו הנאצים כלאו את כל היהודים," הסביר. "גרנו בחדר אחד, שש נפשות. אני, הוריי, אחותי הגדולה רחל, וסבא וסבתא שלי."
סבא המשיך לספר. קולו היה שקט, אבל יציב. הוא סיפר על הרעב, על הפחד, על איך שאמא שלו הסתירה את המפתח הזה כל הזמן, כאילו ידעה שיום אחד יצטרכו אותו שוב. "יום אחד," המשיך סבא, "לקחו את כולם. את אמא, את אבא, את רחל, את סבא וסבתא. אני הייתי חולה באותו יום ואמא הסתירה אותי מתחת לרצפה."
הרגשתי דמעות עולות בעיניי. סבא מעולם לא סיפר את זה.
"כשיצאתי מהמחבוא, כולם נעלמו. שכנה פולנייה טובה, פאני קובלסקה, הסתירה אותי עד סוף המלחמה. היא סיכנה את חייה בשבילי."
"ומה קרה עם המשפחה שלך?" שאלתי בשקט.
"אף אחד לא חזר," אמר סבא בפשטות. עיניו נצצו מדמעות, אבל הוא לא בכה.
"כשהמלחמה נגמרה, הייתי בן שתים-עשרה, כמוך עכשיו. פאני קובלסקה עזרה לי להצטרף לקבוצה של ילדים יהודים שעלו לארץ ישראל."
סבא הושיט לי את המפתח. הוא היה כבד בידי.
"ולמה עלית דווקא לארץ ישראל?" שאלתי.
"כי לא היה לנו לאן ללכת," אמר סבא. "בפולין לא נשאר כלום, והיו אנשים שעדיין לא רצו יהודים שם. ארץ ישראל הייתה המקום היחיד שהיה באמת שלנו. המקום היחיד שבו ידעתי שלעולם לא יגרשו אותי רק בגלל שאני יהודי."
"אבל עוד לא הייתה מדינה אז, נכון?"
"לא," חייך סבא. "הגעתי ב-1947, שנה לפני הקמת המדינה. הייתי פה כשהכריזו על המדינה. עמדתי ברחוב ובכיתי יחד עם כולם. אחרי כל מה שעברנו, סוף סוף היה לנו בית." "הסתכלתי במפתח."
"אבל זה מפתח לבית שכבר לא קיים."
סבא לקח את המפתח בעדינות. "כשהגעתי לארץ, נדרתי נדר. שמרתי את המפתח הזה כדי לא לשכוח מאיפה באתי. אבל הבטחתי לעצמי שאבנה בית חדש. משפחה חדשה."

הוא חייך אליי. "זוהי מה שעשיתי. הקמתי עסק קטן, הכרתי את סבתא שלך, ילדנו את אבא שלך ואת הדודים שלך."

"אתה לא מתגעגע לפולין?" שאלתי.

"אני מתגעגע למשפחה שלי," השיב סבא. "אבל ישראל היא הבית שלי. כאן יכולתי להיות יהודי בלי פחד. כאן יכולתי לגדל ילדים שידעו מי הם, בלי להסתתר."

"זוהי מה שחשוב לך במדינת ישראל?"

"זה הדבר החשוב ביותר," אמר סבא בנחישות. "מדינת ישראל היא הערובה של היהודים תמיד יהיה מקום אחד בעולם הזה שבו הם יהיו בטוחים. מקום שאף אחד לא יוכל לגרש אותם ממנו. מקום שבו הם יוכלו להיות מי שהם באמת."

סבא לקח את ידי בידו המקומטת. "נועם, מה שקרה בשואה יכול היה להימנע אם הייתה לנו מדינה. אם היה לנו מקום לברוח אליו. זו הסיבה שאני מודה בכל יום על מדינת ישראל. לא רק בשבילי, אלא בשביל הילדים שלי, הנכדים שלי, ובשביל כל ילד יהודי באשר הוא."

באותו ערב, התיישבתי מול המחשב וכתבתי את הכותרת לעבודת השורשים: "המפתח של סבא אברהם: מהשואה למדינת ישראל". ידעתי שיש לי סיפור חשוב לספר. סיפור שמסביר למה מדינת ישראל היא לא רק מדינה – היא בית.

בפסקה האחרונה כתבתי: "אולי המפתח הישן של סבא לא פותח יותר את הדלת של הבית בוורשה, אבל הוא פתח לי את הלב להבין משהו חשוב: מדינת ישראל היא המפתח להמשך קיומו של העם היהודי. היא המקום שבו אנחנו יכולים להיות בטוחים ולהרגיש בבית. היא ההבטחה שמה שקרה בשואה לא יקרה שוב."

1. מה הייתה המשימה שנועם קיבל מהמורה דפנה?
2. מהם שני הריחות שנועם תמיד מקשר לסבא אברהם כשהוא מחבק אותו?
3. תארו את המפתח שסבא שלף מכיסו. למה שימש מפתח זה במקור?
4. תארו את תנאי החיים בגטו לפי דבריו של סבא אברהם.
5. מי הייתה פאני קובלסקה וכיצד היא עזרה לסבא אברהם?
6. באיזו שנה הגיע סבא אברהם לארץ ישראל, ומה היה האירוע ההיסטורי שהתרחש שנה לאחר מכן?
7. השלימו את המשפטים על פי המידע בטקסט:
"אמא הסתירה אותי מתחת ל _____."
"שמרתי את המפתח הזה כדי לא ל _____ מאיפה באתי."
"מדינת ישראל היא המפתח ל _____ של העם היהודי".
8. סבא אומר: "נדרתי נדר". הסבירו בלשונכם מהו נדר.
9. סדרו את האירועים הבאים לפי סדר התרחשותם בסיפורו של סבא:
* המעבר למגורים בגטו.
* הגעה לארץ ישראל בשנת 1947.
* איסור על הליכה לבית הספר ומשחק בפארק.
* הסתרות אצל השכנה פאני קובלסקה.
10. מדוע סבא בכה כשהכריזו על הקמת המדינה?
11. מה הייתה הכותרת הסופית שנועם בחר לעבודתו? מה היא מסמלת?

12. סבא אברהם אומר שמדינת ישראל היא "הערובה של יהודים תמיד יהיה מקום אחד בעולם שבו הם יהיו בטוחים". האם אתם מסכימים עם אמירה זו? נמקו מדוע.

13. המפתח בסיפור הוא חפץ שנושא זיכרון. אם הייתם צריכים לבחור חפץ אחד מהבית שלכם שיספר את הסיפור של המשפחה שלכם לדורות הבאים, באיזה חפץ הייתם בוחרים? הסבירו מדוע.

14. אילו תחושות ומחשבות התעוררו בכם לאחר קריאת הסיפור? הסבירו.

